

24. 4. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rizika „bývalých“ fyzických osob

Zdá se být poměrně pravděpodobné, že počet všech dosud publikovaných názorů, týkajících se (stále ještě relativně nové) trestní odpovědnosti právnických osob, již v České republice přesáhl počet těch případů, kdy jsou zde tyto právnické osoby fakticky stíhány. Nicméně, po vzoru ostatních států, lze snad přece jenom očekávat, že se tento (ne)poměr postupem doby otočí ve prospěch praxe.

Prozatím se však každopádně zdá, že tato nová část trestněprávní praxe bude opravdu velmi pestrá a zajímavá. Již existující sbírka nejrůznějších aplikačních rizik, vyplývajících z četných nejasností a nelogičností zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, je totiž skutečně bohatá. Tento článek si klade za cíl prozkoumat její další přírůstek, představující tentokrát jedno nové trestní riziko právnických osob, které je bohužel velmi skryté a o to více zálučné.

Toto další riziko, stručně řečeno, spočívá v možnosti dodatečného trestního postihu právnické osoby v důsledku dřívějšího jednání takové fyzické osoby, která již v rámci této právnické osoby aktuálně nijak nepůsobí.

Na vysvětlení je zde namísto připomenout, že fyzickými osobami jsou v tomto případě míněny konkrétní osoby ve (vesměs) formálním vztahu k právnické osobě, jednající protiprávním způsobem za okolností, zakládajících trestní odpovědnost právnických osob při splnění příslušných podmínek ustanovení § 8 zákona č. [418/2011](#) Sb.

Jedná se tedy o členy statutárních orgánů, o řídicí a kontrolní pracovníky, případně i o osoby, vykonávající fakticky rozhodující vliv na řízení právnické osoby. Právnická osoba může být stíhána pro jejich jednání, kterým tyto fyzické osoby naplnily skutkovou podstatu některého z přičitatelných trestných činů, vyjmenovaných v § 7 zákona č. [418/2011](#) Sb., jestliže tak učinily jejím jménem, v jejím zájmu, anebo v rámci její činnosti (což je v podstatě vlastně všechno ...).

Kromě toho se však může jednat dokonce i o řadové zaměstnance právnické osoby při splnění podmínky, že ze strany výše uvedených osob byly vůči nim zanedbány zejména kontrolní povinnosti stanovené právními předpisy, případně že ve vztahu k nim byla zanedbána potřebná preventivní opatření (tj. například povinná profesní školení, apod.).

Pro orientovanou a zodpovědnou právnickou osobu, současně schopnou určité předvídatosti, je tak samozřejmě vrcholně nepříjemná již samotná situace, kdy se dozví o trestním postihu „své“ aktuálně fungující fyzické osoby za podmínek, které mohou přinést budoucí značné trestněprávní problémy i jí

samotné.

Jaká vůbec mohou v takovém případě být reaktivní následná nápravná opatření ze strany takové právnické osoby? Ve vztahu k zaměstnanci v jakékoliv pozici to samozřejmě může být radikální opatření pracovně právní povahy. Ve vztahu ke „statutáři“ se může jednat o obdobně adekvátní řešení, představující ve svém důsledku příslušnou změnu zápisu v obchodním rejstříku. Další možnou reakcí je urychlené preventivní proškolení ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob, náprava všech těch konkrétních nedostatků, které byly v souvislosti s trestním stíháním oné fyzické osoby zjištěny, a v úvahu může koneckonců připadat i zpracování moderního přesného etického kodexu, apod.

To všechno jsou však možná opatření pouze dodatečná, následná, která proto bohužel nemusí orgány činné v trestním řízení tak dalece zajímat právě s ohledem na tuto jejich povahu. Se značnou mírou pravděpodobnosti hraničící s jistotou tak lze usuzovat, že ke zpětnému vyvinění právnické osoby taková opatření v již nastalém případě stačit nebudou, určitě však mohou mít svůj význam při pohledu do budoucnosti.

Jestliže se právnická osoba v takové situaci nachází, může jí být velmi negativně zasažena již od okamžiku, kdy ke stíhání takové fyzické osoby vůbec dojde, protože právnická osoba pak už vlastně pouze čeká, až na ni „přijde řada“ (tj. kdy se příslušný orgán činný v trestním řízení rozhodne ke sdělení obvinění jí samotné). Již tato situace může vést ke značnému snížení důvěryhodnosti takové právnické osoby, což se v případě obchodní společnosti může projevit třeba i zásadními podnikatelskými problémy.

Stejně následky samozřejmě má, a to bohužel zcela bez ohledu na jeho výsledek, i již nastalé trestní stíhání právnické osoby. Presumpce nevinny v obchodních vztazích patrně nikoho příliš nezajímá a domáhat se v případě eventuálního očištění právnické osoby náhrady takto vzniklé škody od státu, se zřejmě pohybuje pouze v říši fantazie.

Co však nastane v situaci, kdy orgány činné v trestním řízení dodatečně vyvodí „přičitatelnou“ trestněprávní odpovědnost takové fyzické osoby, která již aktuálně v její „tehdejší“ právnické osobě nepůsobí? Taková situace je v praxi docela dobře možná vzhledem k přirozené fluktuaci zaměstnanců i manažerů a také vzhledem k prodlužující se době účinnosti zákona č. [418/2011](#) Sb. To jinými slovy znamená, že během doby bude taková situace čím dál tím více pravděpodobná a její eliminace, v prozatím ovšem dosti vzdálené budoucnosti, bude automaticky nastávat teprve proběhnutím promlčecích lhůt příslušných trestných činů.

Jestliže však již k trestněprávnímu postihu takové fyzické osoby nakonec dojde, nelze nalézt žádné relevantní důvody toho, proč by (samozřejmě za splnění všech příslušných podmínek zákona č. [418/2011](#) Sb.), zde nebyla - také jaksi dodatečně a to třeba i s dlouhým časovým odstupem od doby spáchání - stíhána i osoba právnická. Jestliže totiž budou orgány činné v trestním řízení konstatovat, že zde konkrétní podmínky „přičtení“ v minulosti splněny byly, tyto podmínky samy o sobě přece nijak nezmizí v důsledku toho, že samotná osoba prvotního fyzického pachatele už mezitím dávno působí někde jinde.

V podstatě tak lze bez nadsázky konstatovat, že tato situace může představovat pro jakoukoliv právnickou osobu cosi jako „časovanou bombu“, která může kdykoliv explodovat třeba i v tom nejnevhodnějším okamžiku. Míra nepřijemného překvapení zde přitom bude o to větší, o co více se příslušný fyzický pachatel dopouštěl tehdejšího protiprávního jednání kvalifikovaným a utajovaným způsobem.

Takové nebezpečí bude obecně nižší pouze tam, kde právnická osoba dlouhodobě vyvíjí svoji činnost

striktně v souladu s právním řádem a přitom v rámci ní působí loajální a pozitivně motivovaní lidé, kteří jsou si vědomi své odpovědnosti stejně tak, jako své vzájemné solidarity. Zcela eliminovat takové nebezpečí ale, bohužel, nelze nikdy.

Taková představa je samozřejmě velmi nepříjemná i z hlediska probíhajících procesů fúzí a akvizic. Klasická právní, finanční, daňová či jiná due diligence sice může být způsobilá odhalit řadu potencionálních rizik, lze však s úspěchem pochybovat o tom, že by byla způsobilá zpětně efektivně odhalovat kvalifikovanou trestnou činnost například bývalých řídicích pracovníků té právnické osoby, která má být předmětem budoucí akvizice.

Všechny potenciální problémy tohoto druhu je přitom třeba vnímat také v kontextu ustanovení § 10 zákona č. [418/2011](#) Sb., který řeší otázku trestní odpovědnosti právního nástupce právnické osoby. Zákon zde totiž uvádí, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. Jestliže je takových právních nástupců víc, soud při rozhodování o druhu a výměře trestu anebo ochranného opatření přihlédne k tomu, zda a do jaké míry na ně přešly výhody ze spáchaného trestného činu, případně do jaké míry ten který z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti se kterou byl spáchán trestný čin. To teoreticky znamená, že právního nástupce právnické osoby může nakonec nečekaně dostihnout dřívější trestná činnost i její „bývalé“ fyzické osoby.

Převedeno do stávajících podmínek trestního stíhání fyzických osob je to sice cosi podobného, jako stíhat pro jistotu i dědice obviněného, což zní opravdu dosti divně, nicméně je to pouze další ukázka jednoho z mnoha ustanovení citovaného zákona, která prověří teprve samotná trestněprávní praxe.

Jedním z proklamovaných bohulibých cílů přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim byla kultivace zdejšího podnikatelského prostředí. Zdá se ale, že tento proces může být pro řadu podnikatelských subjektů v praxi velmi bolestný a dokonce může přinést nové, nečekané a současně i poměrně zásadní problémy těm z nich, které na jejich vzniku neponesou vůbec žádnou vinu. Podle aktuálních údajů se počet obchodních společností všeho druhu v České republice pohybuje okolo 382 000. Lze proto usuzovat, že dodatečně odhalená trestná činnost ve shora uvedeném smyslu může nepříjemně překvapit desítky z nich.

JUDr. Jan Vidrna,
advokát

[Advokátní kancelář Dáňa, Pergl & Partneri](#)

Na Ořechovce 580/4
162 00 Praha 6 - Střešovice

Tel.: +420 224 232 611
Fax: +420 233 313 067
e-mail: akdpp@akdpp.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)